

**2024-2026
ORTA VADELİ PROGRAMIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**HİSİAD
14 EYLÜL 2023**

**Prof. Dr. Arif YAVUZ
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
Cep Tel: 0532 614 57 46
Web sitesi: www.arifyavuz.com
Twitter: @Prof.Dr.Arif Yavuz**

OVP (2024-2026) ÖNGÖRÜLEN TEMEL AMAÇLAR VE POLİTİKA ARAÇLARI

4 TEMEL ARAÇ

1. Afet yaralarının sarılması ve afet risklerinin azaltılması
2. Makroekonomik ve finansal istikrarın sağlanması, enflasyonun tek haneye düşürülmesi
3. Yatırım, istihdam, üretim ve ihracat perspektifinde büyüme ve istihdamın devam ettirilmesi
4. Sosyal adalet ve refahın güçlendirilmesi

3 TEMEL POLİTİKA ARACI

1. Mali disiplinin sağlanması (Deprem harcamaları hariç)
2. Para politikası
3. Yapısal Dönüşümler

KÜRESEL HASILA VE TİCARET HACMİ ARTIŞI

Yüzde Artış	2021	2022	2023 T	2024 T
Küresel Hasıla	6,3	3,5	3,0	3,0
Gelişmiş Ekonomiler	5,4	2,7	1,5	1,4
Yükselen ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	6,8	4,0	4,0	4,1
Dünya Ticaret Hacmi	10,7	5,2	2,0	3,7
Gelişmiş Ekonomiler	9,9	6,1	2,3	3,2
Yükselen ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	12,2	3,7	1,5	4,5

ÖNGÖRÜMÜZ

KÜRESEL HASILA

2020 yılı pandemi yılı olduğu için küresel hasıla 2021 yılında %6,3 artmıştır. 2022 de % 3,5 artmış , 2023 ve 2024 yılında da % 3,0 artması tahmin edilmektedir.

Bizim öngörümüz 2024 yılında % 2 civarı artış olacağı yönündedir.

DÜNYA TİCARET HACMI

Dünya ticaret hacmi, 2020 yılı pandemiden çıkınca 2021 yılında %10,7 artmıştır. 2022 yılında ise %5,2 artmıştır. 2023 yılında % 2 ve 2024 yılında %3,7 artacağı tahmin edilmektedir.

Bizim öngörümüz ise 2024 yılında % 2 civarı artacağı yönündedir.

DOLAR TL KURU – MİLLİ GELİR TL – MİLLİ GELİR DOLAR
MAKRO EKONOMİK GÖSTERGE VE TAHMİNLER

BÜYÜME	2022	2023 GT	2024 P	2025 P	2026 P
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	15.012	25.483	41.159	52.942	62.997
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	906	1.067	1.119	1.205	1.318
Kişi Başına Gelir (GSYH, Dolar)	10.659	12.415	12.875	13.717	14.855
GSYH Büyümesi	5,5	4,4	4,0	4,5	5,0
İSTİHDAM					
Nüfus (Yıl Ortası, Bin Kişi)	84.980	85.917	86.883	87.833	88.750
İşgücüne Katılma Oranı (%)	53,1	53,7	54,4	55,0	55,6
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	30.752	31.654	32.428	33.340	34.381
İstihdam Oranı (%)	47,5	48,3	48,8	49,5	50,4
İşsizlik Oranı (%)	10,4	10,1	10,3	9,9	9,3

OVP'YE GÖRE DOLAR KURU TAHMİNİ

YIL ORTALAMASI	MİLLİ GELİR TL (TRİLYON)	MİLLİ GELİR DOLAR (MİLYAR)	ORTALAMA DOLAR KURU	YILLIK ARTIŞ ORANI	YIL SONU DOLAR TAHMİNİ KAPANIŞ
2022	15.012	906	16,57 TL		
2023	25.483	1.067	23,88 TL	% 44,1	30,33 TL
2024	41.159	1.119	36,78 TL	% 54,0	40,40 TL
2025	52.942	1.205	43,93 TL	% 19,44	46,20 TL
2026	62.997	1.318	47,80 TL	% 8,8	50,20 TL

DOLAR TL KURU

OVP' de direkt olarak dolar kuru hedefi ve tahmini belirtilmemiştir.

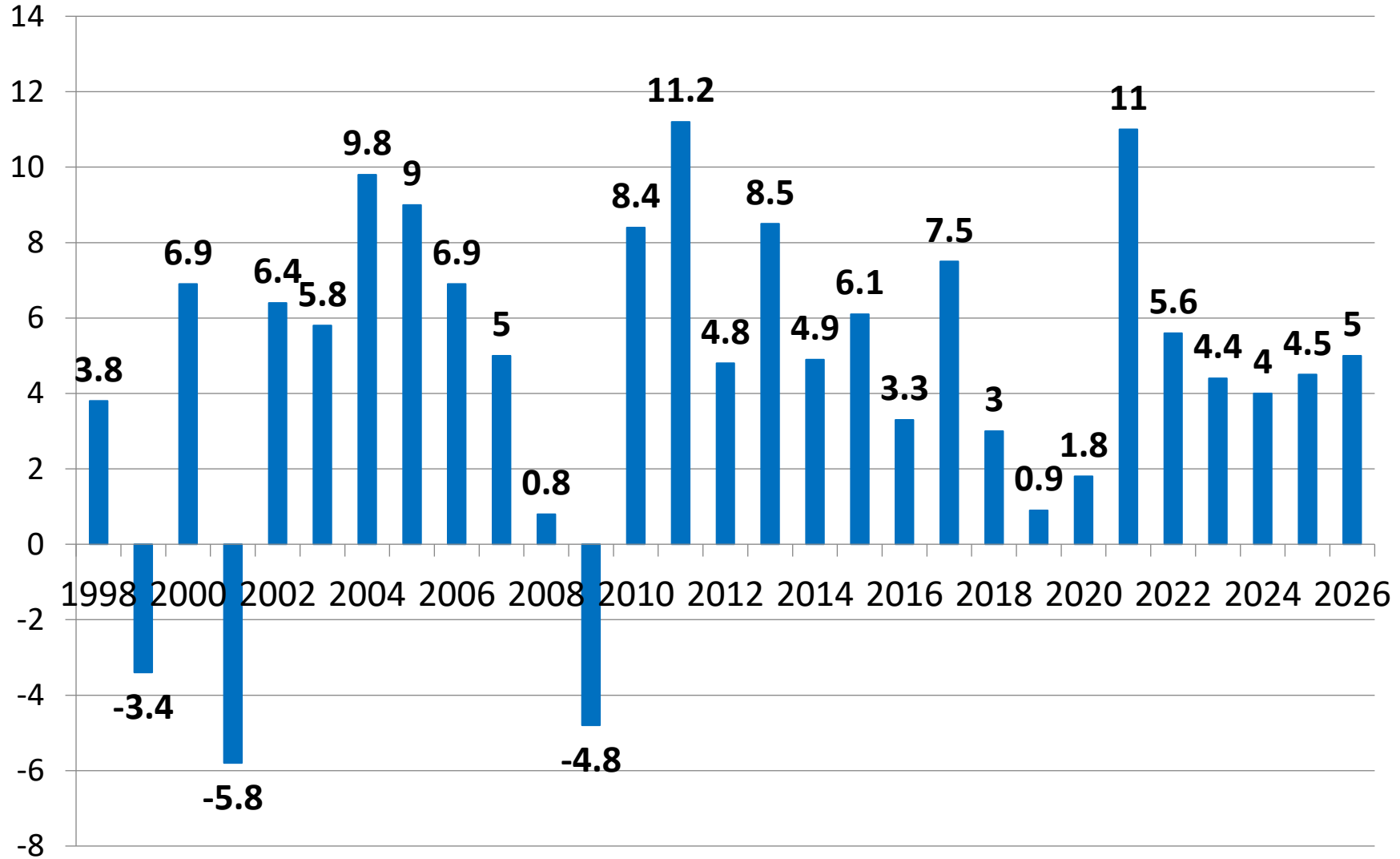
Milli gelir TL ve Milli gelir DOLAR belirtildiği için dolaylı olarak dolar TL kuru tahmini yapılmaktadır.

ÖNGÖRÜMÜZ

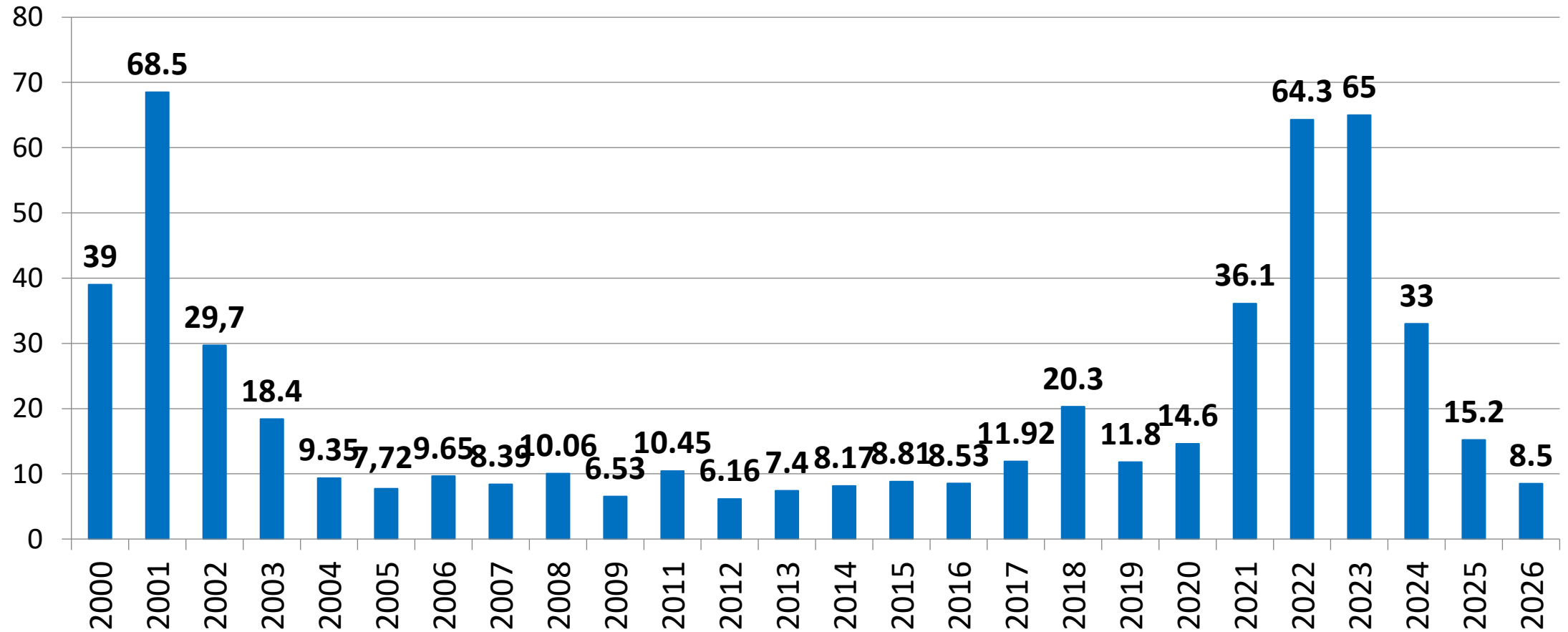
2023 ve 2024 yılı Dolar kuru tahminin tutacağını düşünüyoruz. Ancak 2025 ve 2026 yılındaki % 19,44 ve % 8,8 dolar artış oranının düşük olduğunu ve daha fazla artış olacağını öngörüyoruz.

TÜRKİYE BÜYÜME ORANLARI

1998-2023

ENFLASYON (TÜFE) YIL SONU KAPANIŞ

BÜYÜME VE ENFLASYON RAKAMLARI

- OVP ' de büyümeden taviz verilmemektedir. Büyüme % 4-5 oranında korunurken , enflasyonun 3 yıl içinde % 65 'den % 8,5 a düşürülmesi hedeflenmektedir.

DÜŞÜNCEMİZ

% 4-5 civarı büyüme korunurken Enflasyonu % 65 'den %8,5 a düşürmek son derece zordur.

BUNUN OLABİLMESİ İÇİN;

1. İhracata dayalı büyüme olması gerekir.

İhracat da çok fazla miktarda artış olması gerekir. Hem kısa vade de bu mümkün değildir hem de OVP' de belirtilen rakamlarda çok büyük artış yoktur.

2. Veya, Türkiye'nin çok değerli enerji (petrol/doğalgaz vs.) bulması ve çıkarması gerekir. Buda kısa vade de mümkün değildir ki, böyle bir varsayım zaten OVP' de yoktur.

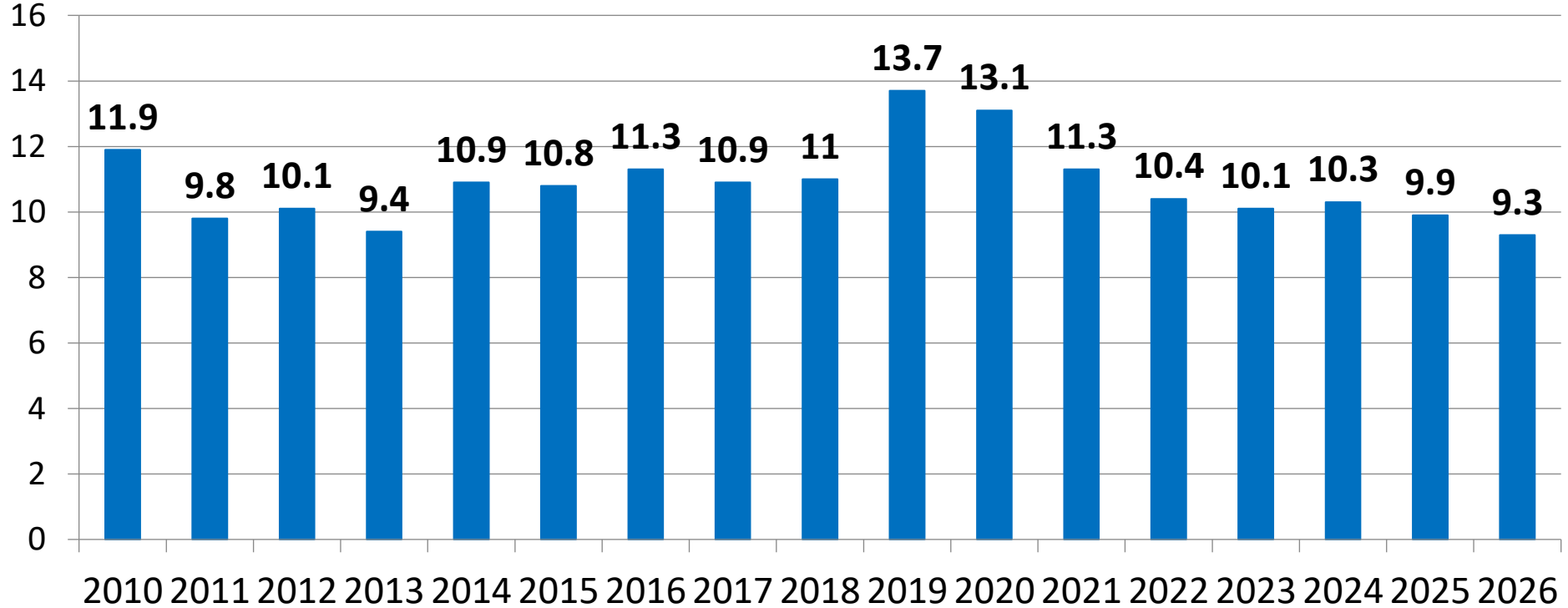
3. Yada ülkemize yurt dışından en az 150-20 milyar dolar para gelmesi gerekmektedir. Yurt dışı kredi veya uluslararası doğrudan yatırım şeklinde olabilir.

ÖNGÖRÜMÜZ

2024-2026 Yılları arasında büyümenin % 4 civarı olacağını tahmin ediyoruz.

Ancak, enflasyonun (Tüfe) 2025 ve 2026 yılında % 15,2 ve % 8,5 'a düşeceğini mümkün görmemekteyiz.

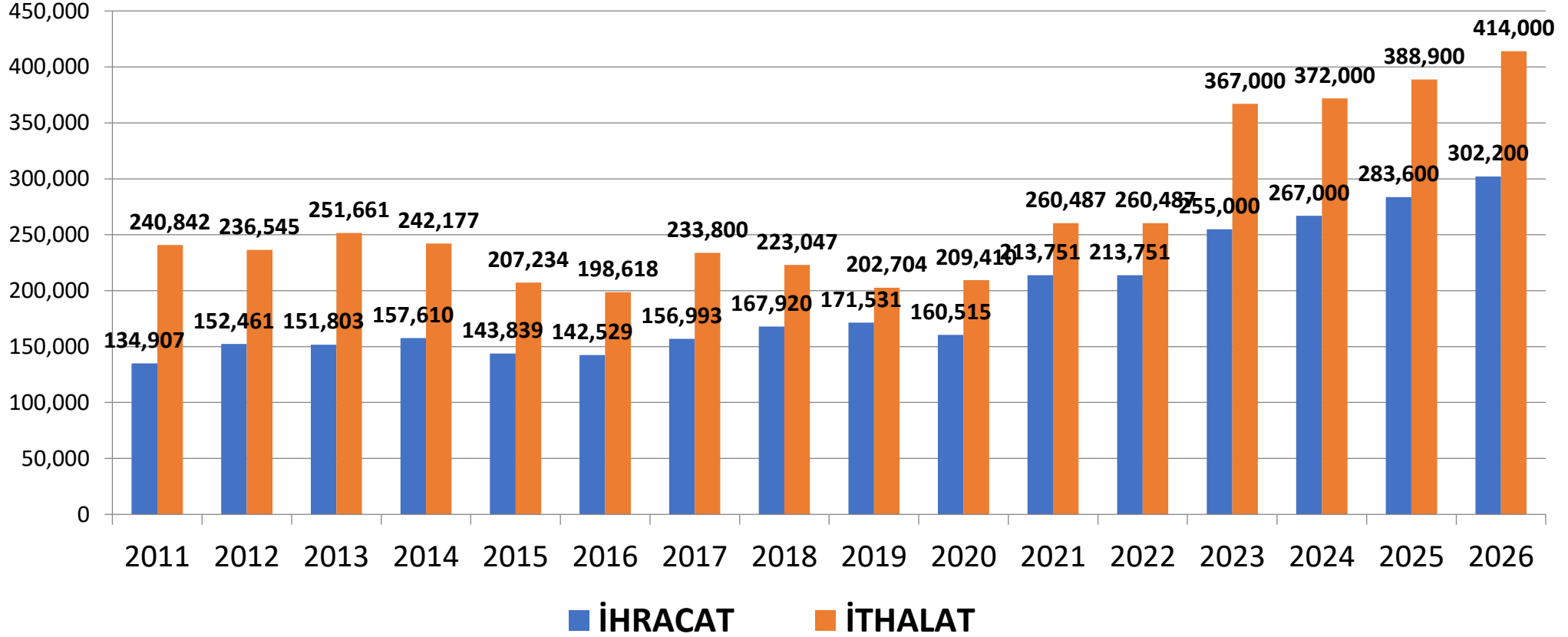
YILLIK İŞSİZLİK ORANLAR

DÜŞÜNCEMİZ:

Türkiye ekonomisinin genel olarak ortalama işsizlik oranı %10 civarındır. OVP’de işsizlik oranı 2024’de %10,3 , 2025 yılında %9,9 ve 2026 yılında ise %9,3 olarak belirtilmiştir. Biz 2024 ve 2025 yılı oranının tutacağını ancak , ancak 2026 yılı % 9,3 işsizlik rakamının mümkün olmayacağını ve 2026 yılında da %10 civarı işsizlik olacağını tahmin ediyoruz.

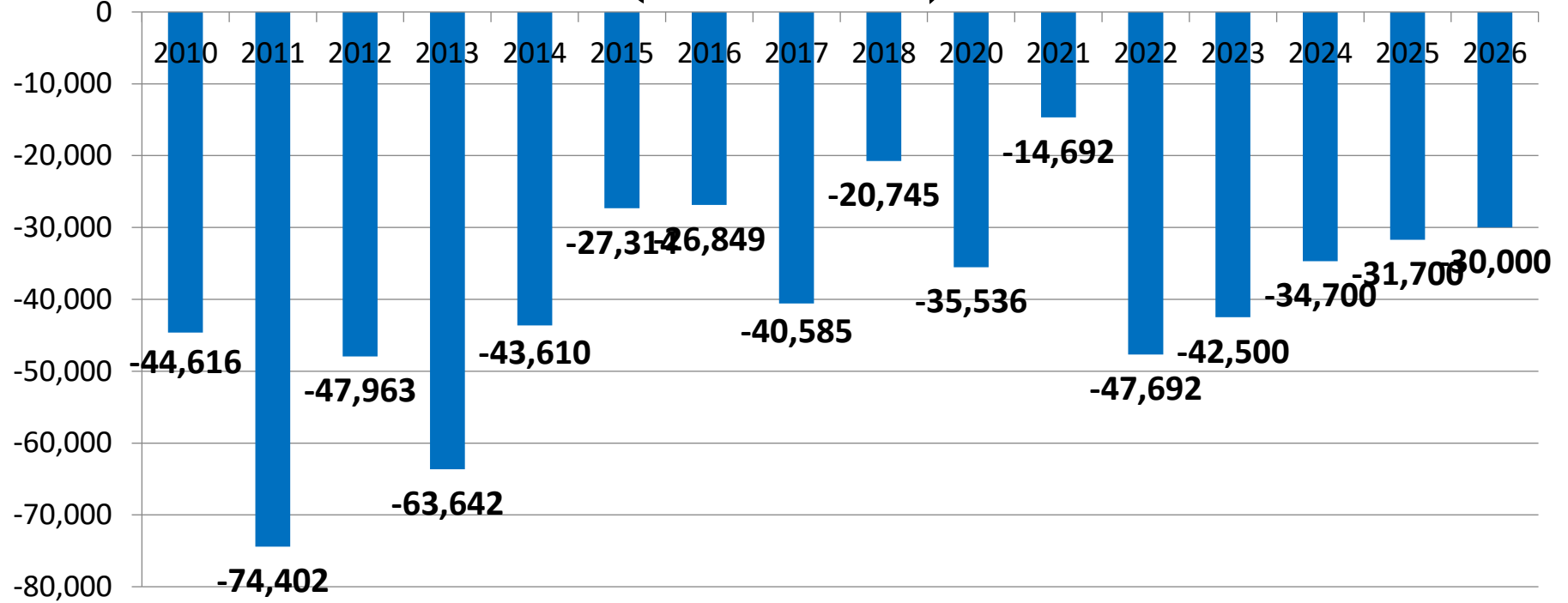
2010-2023 YILI İHRACAT-İTHALAT RAKAMLARI (MİLYON \$)
(ÖZEL TİCARET SİSTEMİNE GÖRE)
(Kaynak: 12 EYLÜL 2023 www.tuik.gov.tr)

Düşüncemiz:

OVP' de belirtilen ithalat ve ihracat rakamlarının
mümkün olduğunu düşünüyoruz.

TÜRKİYE’NİN CARİ İŞLEMLER AÇIĞI (MİLYON \$) (2010-2023)

Düşüncemiz:

2024-2026 yılları arasında cari açık rakamlarının mümkün olmayacağını düşünüyoruz.

2025 ve 2026 yılında 35 milyar dolar civarı cari açık olacağını tahmin ediyoruz.

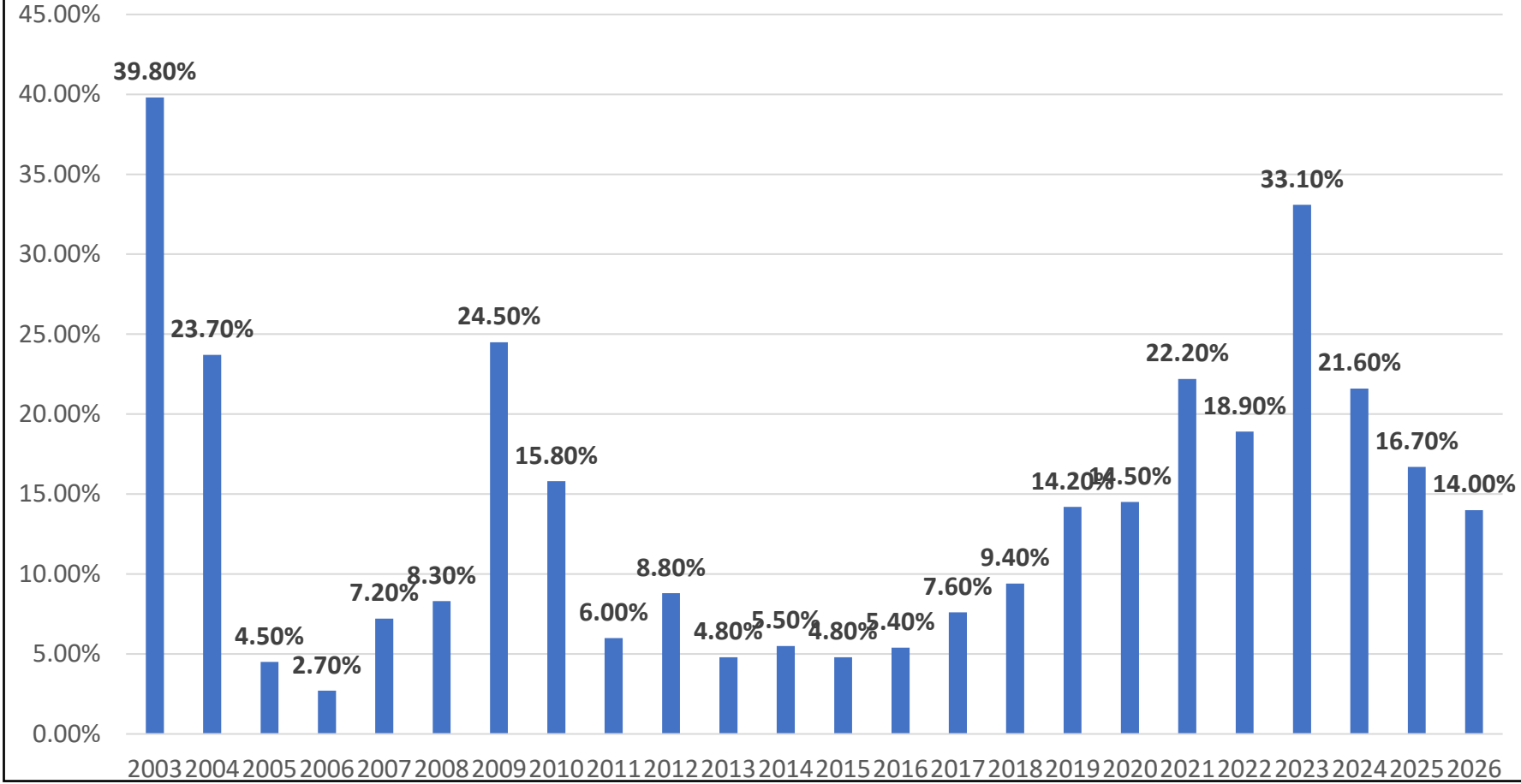
BÜTÇE GELİR- GİDER- AÇIK (MİLYAR TL) (2018-2026)				
YIL	BÜTÇE GİDERİ	BÜTÇE GELİRİ	GERÇEKLEŞEN AÇIK	BÜTÇE AÇIĞI/BÜTÇE GELİRİ
2018	762,753	696,829	65,924	%9,4
2019	999,489	875,769	123,72	%14,2
2020	1.095,461	956,588	138,873	%14,5
2021	1.346,139	1.101,146	244,993	%22,2
2022	1.750,957	1.472.583	278,374»	%18,9
2023	6.562,9	4.929,7	1633,2	%33,1
2024	11.089,0	8.437,6	1824,4	%21,6
2025	12.715,0	10.890,6	1824,4	%16,7
2026	14.812,7	12.985,6	1827,1	%14.0

2000 - 2022 MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ
(Kaynak: 7 Kasım 2022 www.muhasabat.gov.tr)

YIL	BÜTÇE AÇIK TAHMİNİ	BÜTÇE DENGESİ (Bin TL)	BÜTÇE AÇIĞI/BÜTÇE GELİRİ (%)
		GERÇEKLEŞEN	
2000	-14.128.341	-13.115.466	34,30%
2001	-29.699.962	-28.556.059	48,90%
2002	-26.913.000	-40.184.548	50,60%
2003	-41.518.439	-40.208.248	39,80%
2004	-45.836.082	-29.128.356	23,70%
2005	-29.137.462	-6.903.702	4,50%
2006	-9.203.000	-4.642.603	2,70%
2007	-16.829.592	-13.707.910	7,20%
2008	-17.996.758	-17.432.090	8,30%
2009	-10.397.659	-52.760.844	24,50%
2010	-50.186.956	-40.081.289	15,80%
2011	-33.546.181	-17.783.190	6,00%
2012	-21.103.501	-29.411.791	8,80%
2013	-33.951.133	-18.542.575	4,80%
2014	-33.258.088	-23.369.550	5,50%
2015	-20.963.346	-23.525.193	4,80%
2016	-29.688.128	-29.931.929	5,40%
2017	-46.850.588	-47.779.336	7,60%
2018	-65.923.951	-65.924.000	9,40%
2019	-80.616.304	-123.720.000	14,20%
2020	-138.992.626	-138.873.000	14,50%
2021	-244.992.626	-244.993.000	22,20%
2022	-278.373.944	-278.374.000	18,90 %

BÜTÇE AÇIĞININ BÜTÇE GELİRİNE ORANI

2000-2023

DÜŞÜNCEMİZ:

2024-226 Yılları OVP, bütçe hedeflerinin mümkün olduğunu düşünüyoruz.

TEŞEKKÜR EDERİZ.

Prof. Dr. Arif YAVUZ